

Zápis ze zasedání Výboru pro práva dítěte

ze dne 16. června 2020

Místo a čas konání: Pražské kreativní centrum (místnost č. 321), Staroměstské náměstí, Praha 1, od 9:30

Přítomni: K. Bělohlávková, K. Dürichová, M. Ďordž, J. Husák, K. Chábová, P. Kačírková, Á. Němečková, M. Prokeš, A. Redlichová, L. Rybová, B. Spáčilová, Š. Tyburcová, H. Zaplatílková, L. Zícha

Omluveni: M. Šimůnková

Hosté: R. Hrůza (Krok domů), D. Pánek (Ministerstvo spravedlnosti), K. Titěrová (META), O. Výborný (Krok domů), J. Zapletalová Koláčková (Ministerstvo spravedlnosti)

Sekretariát a Sekce lidských práv ÚV: J. Machačka, D. Otrošinová (tajemnice Výboru pro práva cizinců), D. Šmídová (tajemnice Výboru), H. Válková (zmocněnkyně pro lidská práva)

Program:

- 1. Aktuální informace** (9:30 – 9:45)
 - 2. Ochránce práv dětí** (9:45 – 10:15)
 - Představení navrhované zákonné úpravy
 - 3. Děti a COVID-19** (10:15 – 10:45)
 - 4. Podpora dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem ve školství** (10:45 – 11:15)
- přestávka (11:15 – 11:30) ---
- 5. Ústavní výchova a odchod z ní – Krok domů** (11:30 – 12:00)
 - Představení návrhu novely zákona č. 109/2002 Sb.
 - 6. Opatrovnické soudnictví – Ministerstvo spravedlnosti** (12:00 – 12:30)
 - 7. Práva dětí ve zdravotnických zařízeních** (12:30 - 13:00)
 - 8. Různé** (13:00 – 13:30)
-

Paní zmocněnkyně pro lidská práva přivítala členky a členy Výboru a zahájila zasedání.

1. Aktuální informace

Představení nových členů

Paní předsedkyně přivítala tři nové členky Výboru. B. Spáčilová, předsedkyně Národního parlamentu dětí a mládeže, K. Chábová z organizace Mimo domov a Krok domů a Á. Němečková z organizace Juno Moneta představily své organizace a jejich činnost.

Představení činnosti CDENF

Tajemnice Výboru připomněla své členství v Řídícím výboru pro práva dítěte Rady Evropy (CDENF) a požádala zástupce státní správy o zprostředkování kontaktů na relevantní útvary rezortů pro snazší konzultaci výstupů CDENF a stanovisek za Českou republiku.

ÚKOL: POŽÁDAT ZÁSTUPCE STÁTNÍ SPRÁVY O ZPROSTŘEDKOVÁNÍ KONTAKTŮ NA RELEVANTNÍ ÚTVARY REZORTŮ PRO SNAŽŠÍ KONZULTACI VÝSTUPŮ CDENF A STANOVISEK ZA ČESKOU REPUBLIKU.

Aktuální návrhy zákonů

Zmocněnkyně zmínila aktuální návrhy zákonů, ke kterým by jí zajímal názor Výboru. V první řadě se jednalo o návrh novely zákona o zdravotních službách – aktuální novela týkající se dětských domovů pro děti do 3 let, resp. jejich transformace na centra komplexní péče. Dále poznamenala novelu zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, jejímž cílem je zejména zefektivnit činnost zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a posílit, resp. valorizovat financování náhradní rodinné péče.

V neposlední řadě byl zmíněn i související návrh novely zákona o sociálních službách, zejména část týkající se oddělení domovů pro osoby se zdravotním postižením (DOZP) pro děti od těch pro dospělé. Paní předsedkyně shrnula navrhované změny a představila návrh úpravy interním předpisem upravujícím standardy DOZP pro děti namísto legislativní změny.

Zmocněnkyně také upozornila na zbývající krátký časový prostor pro schvalování návrhů v Parlamentu. Po letních prázdninách totiž Poslanecká sněmovna zasedne v polovině září a později předložené návrhy již nebude možné do konce volebního období schválit.

Vzhledem naplněnému programu zasedání k těmto novelám neproběhla diskuse Výboru a budou tak průběžně sledovány a případně zařazeny na některé z následujících zasedání.

2. Ochránce práv dětí

Zmocněnkyně pro lidská práva představila základní principy připravovaného návrhu zákona o ochránci práv dětí, který byl téhož dne vložen do systému Poslanecké sněmovny jako poslanecký návrh.¹ Z časových a formálních důvodů by se totiž vládní návrh do konce volebního období nestihl projednat. Dále vysvětlila další postup, který bude mimo jiné záležet i na podpoře ostatních politických stran.

H. Zaplatílková připomněla připomínky veřejného ochránce práv (VOP) z počátku roku 2020 ohledně nesouhlasu s rozdělením stížnostní agendy a vyjmutí záležitostí týkajících se dětí z pravomoci VOP.

Zmocněnkyně zmínila, že mnoho připomínek bylo zapracováno, tato zásadní připomínka však nikoliv. Bez možnosti vyřizovat stížnosti týkající se dětí by se totiž instituce nedržela koncepce a instituce by pozbyla smyslu. O přesném rozdělení kompetencí se jistě dále povedou debaty, avšak je nutno mít na zřeteli omezení v pravomocích VOP. Ten např. v současné podobě nemůže vstupovat do všech soudních řízení, které se dětí týkají, či nemůže šetřit jednání samospráv v samostatné působnosti.

¹ Návrh zákona je dostupný [zde](#).

L. Rybová a M. Prokeš připomněli podpůrné stanovisko pana předsedy vlády, vyjádřené na odborném semináři konaném dne 1. 6. 2020,² na kterém by bylo vhodné stavět. Ten se i na tiskové konferenci vyslovil jednoznačně pro zřízení instituce ochránce práv dětí.³

H. Zaplatílková se ohradila ohledně sdělení zmocněnkyně, že forma požadovaná KVOP je omezená pouze na monitoring práv dítěte a že na agendu dětí dosud nezbývala dostatečná kapacita. Zmínila, že záležitosti dětí prostupují velkým množstvím agend a že v kanceláři VOP jsou jednotlivá oddělení již zvyklá na vzájemnou spolupráci. KVOP tedy podporuje co nejsilnější instituci OPD, avšak dle jejich názoru je nutné respektovat složitost některých agend a know-how nabyté za působení instituce VOP. Paní předsedkyně shrnula, že nezpochybňuje přínos KVOP, je však nutné si přiznat, že mnoho témat se dlouhodobě se současným nastavením nedaří posunout dál. Připomněla, že nadále bude probíhat diskuse nad konkrétním rozdělením pravomocí. Zmocněnkyně souhlasila s respektováním současné agendy VOP a zopakovala nutnost úzké vzájemné spolupráce mezi oběma institucemi. Následně poděkovala za diskusi, z časových důvodů se omluvila a s Výborem se rozloučila.

Paní předsedkyně poděkovala za diskusi, ocenila práci KVOP a podpořila snahy o konstruktivní a věcnou debatu nad konkrétním rozdělením pravomocí a nastavením vzájemné spolupráce mezi institucemi. Vzhledem k obecné podpoře myšlenky vzniku ochránce práv dětí, avšak dosavadní nevěřejnosti konkrétního paragrafovaného znění, navrhla organizaci pracovního jednání k projednání konkrétního zákonného návrhu v červenci 2020 a sepsání společného stanoviska Výboru. Výbor tento návrh podpořil.

ÚKOL: ROZESLAT NÁVRH ZÁKONA O OCHRÁNCI PRÁV DĚTÍ

ÚKOL: ZORGANIZOVAT PRACOVNÍ JEDNÁNÍ K PROJEDNÁNÍ PARAGRAFOVANÉHO ZNĚNÍ NÁVRHU ZÁKONA O OCHRÁNCI PRÁV DĚTÍ V ČERVENCI 2020.

3. Děti a COVID-19

Paní předsedkyně krátce téma představila. Zejména zmínila nutnost zvýšení informovanosti mezi širokou veřejností. L. Rybová navrhla, aby byla obeslána relevantní ministerstva s žádostí o sdělení, jaká opatření týkající se dětí a rodin za nouzového stavu přijala. Výbor tento návrh podpořil. P. Kačírková zmínila některé materiály, které ke COVID-19 vydaly mezinárodní nevládní organizace a přislíbila jejich zaslání po zasedání. M. Ďord dodal, že na webových stránkách Ministerstva zdravotnictví jsou také k dispozici národní metodické pokyny.⁴

Vzhledem k časovému skluzu v programu nicméně paní předsedkyně následně požádala Výbor o reflexi nad opatřeními, která by byla vhodná přijmout pro případ, že by se obdobná krizová situace opakovala, formou emailové komunikace po zasedání. Bod byl tedy přesunut na příští zasedání.

ÚKOL: OBESLAT MINISTERSTVA SE ŽÁDOSTÍ O SDĚLENÍ OPATŘENÍ TÝKAJÍCÍCH SE DĚTÍ A RODIN PŘIJATÝCH V SOUVISLOSTI S NOUZOVÝM STAVEM.

² Tisková zpráva je dostupná [zde](#).

³ Záznam a přepis tiskové konference k odbornému semináři lze nalézt [zde](#).

⁴ Mimořádná opatření přijatá v České republice jsou dostupná [zde](#).

ÚKOL: POŽÁDAT ČLENY O REFLEXI A NÁVRH DOPORUČENÍ, KTERÁ BY BYLA VHODNÁ PŘIJMOUT PRO PŘÍPAD, ŽE BY SE OPAKOVALA OBDOBNÁ KRIZOVÁ SITUACE.

ÚKOL: ZASLAT ČLENŮM SEZNAM ZDROJŮ OHLEDNĚ COVID-19.

4. Podpora dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem ve školství

K. Titěrová z organizace META prezentovala téma, jeho rozsah a problematické aspekty. Mezi nimi zmínila zejména nedostatek statistik, nedostatek podpory pro děti, které ji vyžadují, podfinancování agendy, nedostatečnou časovou dotaci výuky češtiny, problematické financování z rozvojového programu a absenci přípravného programu jako je běžné v zahraničí. Kromě České republiky totiž pouze další 3 evropské státy takovou systematickou podporu nemají. Je rovněž rozdíl mezi dětmi s odlišným státním občanstvím a dětmi, které ač mají české státní občanství, nemají dostatečnou akademickou znalost češtiny. Další problém představují přijímací zkoušky na střední školy. Počet cizinců studujících na mateřských a základních školách pak stále stoupají, nikoliv však na středních školách. Velké množství dětí cizinců se tak po základní škole dostávají mimo vzdělávací systém, což je samozřejmě nežádoucí. Ač například sama organizace META poskytuje roční kurz pro děti před nástupem na střední školu, během prvního ročníku děti-cizinci střední školu opouští z důvodu nízké podpory ze strany škol.

K. Bělohlávková dále poznamenala vyšší riziko kriminality u těchto dětí. Mimo to podporu ze strany škol supluje například učitelé češtiny, kteří však nemají zvláštní znalost vyučování češtiny pro cizince. H. Zaplatílková zmínila, že i KVOP na tomto tématu spolupracuje a doporučení podporuje.

K. Titěrová dále představila konkrétní návrhy opatření, která by bylo třeba přijmout:

- 1) Nastavení jazykové přípravy pro nově příchozí žáky tak, aby byla dosažitelná pro všechny děti a žáky bez znalosti vyučovacího jazyka v dostatečném rozsahu, a to zejména na ZŠ a před vstupem na SŠ.
- 2) Úprava jednotných přijímacích zkoušek a státní maturity.
- 3) Zajištění dosažitelné dlouhodobé podpory rozvoje vyučovacího jazyka, a to zejména v podobě dosažitelných podpůrných opatření. Zejména sjednocení a zefektivnění činnosti školských poradenských zařízení, která podpůrná opatření pro jednotlivé žáky doporučují.

Paní předsedkyně poděkovala za prezentaci a navrhla sepsání podnětu Výboru na základě podkladů paní Titěrové. Následně o něm bude hlasováno per rollam a bude rovněž postupováno v součinnosti s Výborem vlády pro práva cizinců. Výbor tento návrh přijal.

ÚKOL: V SOUČINNOSTI S ORGANIZACÍ META A VÝBOREM VLÁDY PRO PRÁVA CIZINCŮ SEPSAT PODNĚT A ZASLAT VÝBORU K HLASOVÁNÍ PER ROLLAM.⁵

ÚKOL: PO SCHVÁLENÍ ZASLAT DOPIS ZMOCNĚNKYNĚ SE ŽÁDOSTÍ O VYJÁDŘENÍ MŠMT K PODNĚTU, ZEJMÉNA SDĚLENÍ, JAKÉ KRKOKY SE OHLEDNĚ TŘÍ NAVRHOVANÝCH OPATŘENÍ PODAŘILO PODNIKNOT. NÁSLEDNĚ SCHVÁLENÝ PODNĚT PŘEDLOŽIT RADĚ VLÁDY PRO LIDSKÁ PRÁVA.

⁵ Podnět je k dispozici [zde](#).

5. Ústavní výchova a odchod z ní

Zástupci a zástupkyně organizace Krok domů představili základní teze vlastního návrhu zákonné úpravy výkonu ústavní výchovy včetně důvodové zprávy, RIA a legislativního posouzení ze strany nezávislé advokátní kanceláře. Navrhují zejména nahrazení pojmu „ústavní výchova“ pojmem „náhradní péče“. V materiálu je kladen důraz na terénní práci a práci s rodinou. Není tedy hovořeno o dětských domovech, ale o centrech pro rodinu a dítě, resp. krizové centrum pro rodinu a dítě. Je prosazována specializace různých zařízení, z hlediska standardů služeb je zahrnuta i úprava DOZP jako zařízení sociálních služeb. Naopak je vypuštěna úprava ochranné výchovy, jelikož tyto dva druhy péče nelze slučovat.

Výbor základní teze navrhovaného zákona podpořil, jelikož se jedná o téma Výborem dlouhodobě řešené. Paní předsedkyně poděkovala za prezentaci a vyjádřenou podporu. Navrhla rozeslání navrhované zákonné úpravy Výboru po zasedání v interním režimu a zařazení podrobné diskuse nad konkrétním návrhem na příští zasedání Výboru. Tento postup byl schválen.

ÚKOL: ROZESLAT NÁVRH ZÁKONNÉ ÚPRAVY VÝKONU ÚSTAVNÍ VÝCHOVY V INTERNÍM REŽIMU.

6. Opatrovnické soudnictví

D. Pánek z Ministerstva spravedlnosti v návaznosti na podnět Výboru schválený v únoru 2020⁶ zmínil, že Výroční statistická zpráva - české soudnictví 2019 je v současné době ve vnitřním připomínkovém řízení. Ta obsahuje i tabulku s aktuálními statistikami včetně nápadu, částečnými úvazky opatrovnických soudců a informace, kolik nezletilých připadá na jednoho soudce.

Zmínil mimo jiné, že ze zprávy vyplývá, že vzhledem k systematizaci krajské soudy „dotují“ okresní soudy. Co se týče konkrétních čísel pro představu, na Praze 1 je dle systematizace alokováno 0,8 úvazku opatrovnického soudce, avšak ve skutečnosti je alokováno pouze 0,6 úvazku opatrovnického soudce. Na Praze 4 je pak alokace 10 soudců.

Paní předsedkyně poděkovala za prezentaci a požádala o zaslání zprávy, až bude připravena. Zároveň bylo domluveno, že zástupkyně Ministerstva spravedlnosti na dalším zasedání Výboru shrne aktuální informace v opatrovnickém soudnictví včetně výkladu jejich významu pro praxi.

Co se týče využívání podpory bližší spolupráce dotčených aktérů v rámci opatrovnického řízení, J. Zapletalová Koláčková zmínila, že dle organizace Cochem.cz je Cochemská praxe využívána přibližně na 35 soudech. Tato skutečnost se však neprojevila na délku řízení, není tak možné se soustředit pouze na toto kritérium. Představila také projekt se zapojením sociálních pracovníků na soudech. V neposlední řadě rovněž přislíbila zaslání prezentace ke vzdělávání opatrovnických soudců.

⁶ Podnět je k dispozici [zde](#).

Á. Němečková se následně dotázala na statistiky případů, ve kterých došlo k přerušení soudních řízení během nouzového stavu v souvislosti s pandemií COVID-19. Bylo domluveno, že tyto statistiky Ministerstvo spravedlnosti zjistí a zahrne do plánované prezentace na příštím zasedání.

ÚKOL: ROZESLAT VÝROČNÍ STATISTICKOU ZPRÁVU - ČESKÉ SOUDNICTVÍ 2019, AŽ BUDE K DISPOZICI.

ÚKOL: ROZESLAT PREZENTACI JUSTIČNÍ AKADEMIE KE VZDĚLÁVÁNÍ OPATROVNICKÝCH SOUDCŮ.

7. Práva dětí ve zdravotnických zařízeních

Téma bylo vzhledem k naplněnému času pro jednání přesunuto na příští zasedání.

8. Různé

Termín pracovního jednání k návrhu zákona o ochránci práv dětí byl stanoven na 10. 7. 2020. Termín dalšího zasedání Výboru pak na 16. 9. 2020. Na program budou v návaznosti na proběhlé zasedání zařazena následující témata:

- Reflexe opatření týkající se dětí a rodin, která byla přijata během karantény související s COVID-19
- Opatrovnické soudnictví
- Ochrana práv dětí ve zdravotnických zařízeních
- Návrh novely zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních

Paní tajemnice dále informovala o skutečnosti, že během září 2020 proběhne i projednání spojené 5. a 6. pravidelné zprávy České republiky o naplňování Úmluvy o právech dítěte v Ženevě. Na jeho základě poté Výbor OSN pro práva dítěte vydá aktuální závěrečná doporučení.

Paní předsedkyně poděkovala za jednání a zasedání ukončila.